نگاهی به رابطه فیلم و سیاست و ردپای آن در اسکار ۲۰۱۳

اسکار و سیاست

نیما توسلی

پرداختن به سیاست در دوره‌های تاریخی مختلف مورد علاقه فیلمسازان بوده و فیلم‌های فراوانی با این موضوع تولید شده است.

جهان همیشه موضوعاتی برای تولید فیلم‌هایی از این دست در اختیار علاقه‌مندان خاص خود قرار داده است. ژانرهای مختلف فیلم سیاسی مانند کمدی سیاسی، کمدی درام، فاشیسم، جنبش‌های کارگری، کمونیسم، انتخابات، آنارشیسم، جنگ جهانی، جنگ داخلی، جنگ سرد و... از درون روابط انسانی در طول تاریخ ۱۴۰ ساله سینما تجلی یافته‌اند. حتی در دوران قبل از دهه ۱۹۳۰ که فیلم‌ها به صورت صامت تولید می‌شدند نیز، فیلم صامتی مانند «اکتبر: ۱۰ روزی که دنیا را تکان داد» با موضوع انقلاب اکتبر شوروی، در همین دوره ساخته شد.

برخی از مهم‌ترین فیلم‌های سیاسی ساخته شده در طول تاریخ در ایران نیز شناخته شده است. «نبرد الجزیره» در سال ۱۹۶۶ به عنوان یکی از خونبارترین انقلاب‌های جهان مدرن، «اینک آخرالزمان» فرانسیس فرود کاپولا در سال ۱۹۷۹ مربوط به جنگ آمریکا و ویتنام، «دیکتاتور بزرگ» چارلی چاپلین در سال ۱۹۴۰ فیلم صامتی با موضوع نازی‌ها، «فارنهایت ۹/۱۱» از مایکل مور در سال ۲۰۰۴ در ارتباط با آمریکای پس از ۱۱ سپتامبر، «گاندی» در سال ۱۹۸۲ از ریچارد اتنبورو با موضوع گاندی رهبر هند، تنها بخشی از بی‌شمار فیلم‌های سیاسی ساخته شده در جهان محسوب می‌شوند.

با افزایش نقش سیاست در جهان و افزایش تنش‌ها و درگیری‌های سیاسی در جهان، در حالی که بسیاری از روابط در دنیا دارای حاشیه‌های سیاسی است، فیلمسازی نیز وضعیت مشابهی یافته است. فیلم‌های سیاسی دهه‌های اخیر به‌ویژه پس از ۱۱ سپتامبر در هالیوود، چه به صورت مستند یا فیلم موضوعی، عمدتا به اسلام و سیاست، کشورهای اسلامی و همچنین رابطه تروریسم و آمریکا پرداخته‌اند. در این میان، مرور حوادث دهه‌های گذشته نیز موردنظر هالیوود بوده است. در کمتر از ۱۲سال گذشته از حادثه ۱۱ سپتامبر و حوادث برج‌های دوقلو، فیلم‌های موضوعی مختلفی مانند آرگو (۲۰۱۲) در هالیوود تولید شده و همچنین فیلم‌های مستندی مانند رقص والتز با بشیر (۲۰۰۸) و بولینگ برای کلمباین (۲۰۰۲) در این دوره ساخته شده است.

جشنواره‌های دوره‌ای جداگانه‌ای برای فیلم‌هایی با موضوع سیاست وجود ندارد، هرچند که جشنواره‌هایی با هدف «موضوع سیاست در فیلم‌ها» وجود داشته است.

از مهم‌ترین و معروف‌ترین جشنواره‌های جهان در ارتباط با فیلم و سینما می‌توان به کن، اسکار، برلین، لندن، ساندنس و تریبکا اشاره کرد. هیچ‌یک از این جشنواره‌ها، بخش مشخصی برای فیلم سیاسی ندارند و کسب جایزه در هر یک از آنها معمولا افتخار بزرگی محسوب می‌شود.

با این حال، اسکار معمولا محفل مناسب‌تری برای پرداختن به سیاست‌های خاصی بوده است. هرچند که این موضوع خود در دوره‌های تاریخی مختلف رویکردهای متفاوتی داشته است.

در اسکار ۲۰۱۳، فیلم‌های نامزد برای کسب جوایز در بخش‌های مختلف، عمدتا دارای موضوعات سیاسی مختلف از لغو برده‌داری گرفته تا گروگانگیری و جنگ علیه ترور، بوده‌اند. موضوعاتی که جوایز آکادمی امسال به شدت تحت‌تاثیر آنها بود. جدا از شایستگی‌های فنی برخی، «لینکلن» با موضوع لغو برده‌داری دو جایزه، «آرگو» با موضوع گروگانگیری سه جایزه، و «۳۰ دقیقه بامداد» با موضوع جنگ علیه ترور یک جایزه از مجموع ۲۴ بخش را از آن خود کردند.

انتخاب‌های اولیه اسکار ۲۰۱۳ یعنی انتخاب نامزدهای کسب جوایز در بهترین زمینه‌ها در بخش‌های مختلف، انتخاب‌های کاملا اشتباهی نبودند. فیلم‌هایی چون «عشق» (میشل هانکه)، «چهارپایان حیات وحش جنوبی» (بن زیتلین)، «زندگی پای» (انگ لی) و «دفترچه سیلور لاینیگز» (دیوید او راسل) انتخاب‌های شایسته‌ای بودند و حتی فیلم سختی مانند «لینکلن» با آنکه از موضوعی سیاسی برخوردار بود اما بیشتر ویژگی‌های تاریخی داشت و چهره‌ای از سیاستمداری را نشان می‌داد که بیشتر در پی رفع مشکلات بشری بود.

از نقطه‌نظری دیگر، در اسکار ۲۰۱۳ عملا پنج فیلم «آرگو» (بن افلک)، «لینکلن» (استیون اسپیلبرگ)، «جانگوی زنجیر گسیخته» (کوئنتین تارانتینو)، «۳۰دقیقه بامداد» (کاترین بیگلو)، و «بینوایان» (تام هوپر) را می‌توان به نوعی فیلم‌های سیاسی قلمداد کرد. فیلم‌هایی که هر یک پیامی از امید و پیروزی از دل شکست را داشتند.

صحنه‌ای از فیلم آرگو

در «آرگو» شاهد داستانی از CIA هستیم که در دهه ۱۹۸۰ در تلاش هستند تا دیپلمات‌های به گروگان گرفته شده در ایران را نجات دهند. «۳۰ دقیقه بامداد» نیز به داستان تعقیب و گریز پیروزمندانه CIA در ارتباط با بن‌لادن می‌پردازد. هر دو فیلم، در پی آن هستند تا دستاوردهای ملی آمریکا را به غرور ملی آمریکا تبدیل کنند. «آرگو» داستانی ماجراجویانه دارد و «۳۰ دقیقه بامداد» نیز موضوعی نیمه‌مستند دارد که داستان آن حول و حوش زنی باز می‌گردد که کارهای مردانه می‌کند.

در لابه‌لای داستان «۳۰ دقیقه بامداد» می‌توان رد پای باراک اوباما را جست‌وجو کرد. اولین رییس‌جمهوری سیاه‌پوست آمریکا در هر دو فیلم «لینکلن» و «جانگوی زنجیر گسیخته» جلوه می‌کند. این دو فیلم در واقع دو

اسکار معمولا محفل مناسب‌تری برای پرداختن به سیاست‌های خاص بوده است. هرچند که این موضوع خود در دوره‌های تاریخی مختلف رویکردهای متفاوتی داشته است.
در اسکار ۲۰۱۳، فیلم‌های نامزد برای کسب جوایز در بخش‌های مختلف، عمدتا دارای موضوعات سیاسی مختلف از لغو برده‌داری گرفته تا گروگانگیری و جنگ علیه ترور، بوده‌اند

روی یک سکه هستند که به جنگ داخلی آمریکا و نتایج آن می‌پردازند؛ نتایجی که هنوز در آمریکا مشهود است. «لینکلن» رویکرد تاریخی دارد و از نژادپرستی، اتحاد ملی و شتاب سیاسی آمریکا پرده بر می‌دارد. «جانگوی زنجیر گسیخته» اما به بی‌عدالتی و برده‌داری می‌پردازد و آثار آن را به تصویر می‌کشد. هر دو فیلم البته فیلم‌های ارزشمندی هستند.

«بینوایان» شاید یکی از عجیب‌ترین نامزدهای اسکار هشتادوپنجم بود. با این حال، واقعیت این است که آمریکایی‌ها همیشه انقلابیون را تحسین می‌کرده‌اند. داستان معروف ویکتور هوگو درباره بی‌عدالتی، تاکنون چندبار در آمریکا به فیلم تبدیل شده و داستان پلیس ژاور و ژان والژان به شکل‌های مختلف در فیلم‌های آمریکایی نشان داده شده که از آن جمله می‌توان به سریال طولانی «فراری» در آمریکا و فیلم دیگری با درخشش هریسون فورد در این خصوص اشاره کرد. نکته مهم درخصوص فیلم «بینوایان» این است که به صورت موزیکال ساخته شده، فرمی که اعضای آکادمی معمولا به آن روی خوش نشان می‌دهند.

با همه اینها، این اولین‌بار نیست که اسکار به فیلم‌هایی با موضوعات سیاسی و به ویژه فیلم‌هایی با موضوع ملی برای آمریکا اهمیت بیشتری می‌دهد. در اسکار سال گذشته، داستان فیلم «اسب جنگی» استیون اسپیلبرگ در زمان جنگ جهانی اول می‌گذشت. این فیلم، نامزد دریافت بهترین فیلم بود. در اسکار ۲۰۱۱، «سخنرانی پادشاه» اثر یان کانینگ، امیل شرمان و گرث آنوین که به موضوع مشکلات پرنس آلبرت فرزند دوم شاه جورج پنجم در انگلیس می‌پردازد جایزه بهترین فیلم را از اعضای آکادمی گرفت.

در آکادمی اسکار هشتادویکم در سال ۲۰۰۹، فیلم‌های «فراست»، و «کتابخوان» که نامزد دریافت جایزه بهترین فیلم بودند، حال و هوایی سیاسی داشتند. موضوع فیلم «فراست» در ارتباط با ریچارد نیکسون سی‌وهفتمین رییس‌جمهوری آمریکا در زمینه رسوایی ماجرای واترگیت بود و فیلم «کتابخوان» نیز مربوط به نوعی از جرایم جنگی مربوط به جنگ جهانی دوم بود. همین وضعیت در اسکار هشتادم در سال ۲۰۰۸ نیز حاکم بود. در آن سال، فیلم‌های «جایی برای پیرمردها نیست»، «مایکل کلایتون»، و «خون به پا خواهد شد» زمینه‌هایی سیاسی داشتند. در آن سال، فیلم «خون به پا خواهد شد» جایزه بهترین فیلم را از آن خود کرد. «جایی برای پیرمردها نیست» به موضوع جدال‌های مرزی در تگزاس غربی در آمریکا می‌پردازد. «مایکل کلایتون» درباره اتفاقات یک شرکت حقوقی و سیاست‌های داخلی است. «خون به پا خواهد شد» نیز مربوط به کشف نفت در آمریکا و اتفاقات پس از آن است.

تمامی فیلم‌ها با موضوعات سیاسی در سال‌های اخیر را نمی‌توان به عمد جزو نامزدهای کسب آکادمی اسکار دانست و برخی از آنها درونمایه‌های جذاب و قدرتمندی داشته‌اند، با این حال رنگ و بوی سیاست در انتخاب‌ها روزبه‌روز بیشتر حس می‌شود. لااقل آخرین آکادمی که با حضور میشل اوباما همراه بود یا جشنواره گلدن‌گلوب با حضور بیل کلینتون برای ارایه جایزه بهترین فیلم به «آرگو» نشان‌دهنده وجود دست‌هایی اثرگذار بر داوری فیلم‌ها بوده است.

مجسمه طلایی

آیا رویکرد اسکار متنوع شده است؟

همه چیز طبق انتظار

اسکار طی سالیان اخیر راهکار جدیدی اتخاذ کرده و آن اینکه از طیف وسیعی از فیلم‌ها حمایت می‌کند. در اسکار امسال «زندگی پای» چهار جایزه را از آن خود کرد که در بین آنها جایزه ارزشمند بهترین کارگردانی برای انگ لی بود. «بینوایان» مانند«آرگو» سه جایزه را برد، و «جانگوی زنجیر گسیخته» نیز به دو جایزه دست یافت که از آن جمله کوئنتین تارانتینو موفق به کسب بهترین فیلمنامه شد. «آرگو» جایزه بهترین فیلم را برد تا بن افلک با هیجان تمام از کانادایی‌ها تشکر کند: «می‌خواهم از کانادا تشکر کنم»، عکس‌العملی که در قبال نقش این کشور در نجات قهرمانان این فیلم یعنی دیپلمات‌ها ناشی می‌شد. میشل اوباما بانوی اول آمریکا از طریق ماهواره در مراسم اسکار ظاهر شد تا به جک نیکلسون کمک کند برنده جایزه بهترین فیلم یعنی«آرگو» را اعلام کند. تا همین یک دهه پیش، بن افلک در فیلم‌هایی چون«نیلوفرها» یا«بازی گوزن» بازی می‌کرد و چرخش او در بازی در چند فیلم ستایش‌شده مختلف در سال‌های اخیر، پرستیژ او را در سینمای هالیوود تغییر داد. صعود او به اوج قله هالیوود را می‌توان در«آرگو» جست‌وجو کرد، داستانی سینمایی از یک فرار در ایران درگیر انقلاب. افلک تاکنون جایزه آکادمی را برای کارگردانی نبرده بود و از سال ۱۹۹۰ که در آن سال فیلم«رانندگی برای خانم دیزی» جایزه بهترین فیلم را برد بدون آنکه بروس برسفورد کارگردان آن نامزد کسب بهترین کارگردانی باشد، کسی جز افلک وضعیتی این‌چنین نداشت. در اسکار امسال هم«آرگو» در حالی جایزه بهترین فیلم را برد که افلک نامزد دریافت بهترین کارگردانی نبود. اسکار امسال، جوایز بهترین فیلمنامه اقتباسی و بهترین تدوین فیلم را نیز از آن این فیلم کرد. جوایز ارایه‌شده در دالبی تیه‌تر، برای بسیاری طبق انتظارات بود، به طوری که انتظار می‌رفت جوایز در بین طیف گسترده‌ای از فیلم‌ها پخش شود. داوران حتی راهی یافتند تا از فیلم «آناکارنینا» که باعث شده بود تا بسیاری از منتقدان و بینندگان از آن به خوبی یاد نکنند هم تقدیر شود، به طوری‌که این فیلم برنده جایزه بهترین طراحی لباس شد. «لینکلن» که در بین نامزدهای دریافت اسکار پیشتاز بود و شانس ۱۲ جایزه را داشت، به نظر پس از حضور بیل کلینتون در ماه گذشته در گلدن‌گلوب اهمیت خود را از دست داد و تنها دو جایزه را به دست آورد.

اسکار امسال از نظر سبک به نظر از مراسم گرَمی پیروی می‌کرد، به طوری که بیشتر بر اجراهای محوری مانند ادل، شرلی بسی و باربارا استرایسند تاکید داشت تا ارایه خود جوایز.

ادامه از صفحه ۷

پیشوای نغمه‌های عاشقانه

یادبود یکصدمین زادروز استاد مجید وفادار

استاد حسین قوامی و بانو پرخیده (۱۲۹۲-۱۳۴۴)، که نام اصلی‌اش نورالهُدی مظفری و همسر حمید وفادار بود، هم کار هنری را با ارکستر برادران وفادار آغاز کردند. در نیمه نخست دهه ۱۳۲۰ وفادار به ویولن‌نوازی تمام‌عیار و صاحب‌سبک تبدیل شده بود و تکنوازی او در کنار تار برادرش حمید و ضرب مهدی غیاثی شنوندگان بسیار داشت. مهندس همایون خرم که در آن روزها سنین نوجوانی را سپری می‌کرد، به گفته خودش، شنونده ساز وفادار بود و از سبک او تاثیر می‌پذیرفت. در واقع این اجراهای برادران وفادار را باید طلیعه برنامه تکنوازان دانست که حدود ۳۰سال بعد، در اوایل دهه ۱۳۵۰ با حضور برجسته‌ترین تکنوازان موسیقی ایران در رادیو پاگرفت.

از آن زمان تا حدود ۲۰سال بعد، وفادار کار تصنیف‌سازی را با جدیت تمام در پیش گرفت و انبوهی ترانه ساخت که بیشتر آنها پس از نخستین پخش از رادیو بر سر زبان‌ها افتاد. نت بیشتر تصنیف‌های مشهور وفادار در شماره‌های مختلف مجله موزیک ایران به چاپ رسید، چنان‌که در همان شماره نخست این مجله به تاریخ خردادماه ۱۳۳۱، نت تصنیف «عشق نو» در دستگاه همایون ساخته وفادار روی شعر رهی معیری با مطلع «باز دل زارم عاشق شد به مه مشکین‌مویی» منتشر شد. کلام نخستین تصنیف‌های وفادار را جدا از رهی معیری، حسینقلی مستعان (۱۲۸۳-۱۳۶۱) و اسماعیل نواب صفا (۱۳۰۳-۱۳۸۴) سرودند اما بعدها با اغلب ترانه‌سرایان شهیر هم‌روزگار همکاری کرد. گفتنی اینکه روانشاد حسینقلی مستعان به برادران وفادار علاقه‌ای خاص داشت و از همین‌رو نام یگانه پسرش را مجید نهاد و بیشتر نوشته‌هایش را با نام مستعار «ح.م. حمید» رقم زد.

بسیاری از کسانی که بعدها خوانندگانی سرشناس شدند، نخست با خواندن آثار وفادار به شهرت رسیدند. در این میان، علاوه بر استاد حسین قوامی و بانو روحبخش، باید از داریوش رفیعی (۱۳۰۶-۱۳۳۷) یاد کرد که اعتبارش را مدیون وفادار است. داستان برکشیدن رفیعی از جوان بی‌نام و نشانی شهرستانی به خواننده‌ای پرطرفدار به واسطه آهنگ‌های وفادار بسیار شنیدنی است که زنده‌یاد بیژن ترقی آن را در کتاب خاطراتش به شیوایی روایت کرده است. داریوش رفیعی با خواندن تصنیف‌های «شمع شبانه»، «منتظرت بودم»، «گلنار» و «زهره» که هر سه از ساخته‌های وفادار بود، به قول خود وفادار «به صورت بت آواز و موسیقی ایران درآمد». همچنین تصنیف مشهور «به سوی تو» را که در آغاز این نوشتار از آن یاد کردیم، پیش از سرهنگ‌زاده داریوش رفیعی با شعری متفاوت خوانده بود (کلام هر دو روایت این تصنیف از عبدالله الفت است). دو ترانه «عاشقم من» با شعر رهی معیری و «گل اومد بهار اومد» با شعر بیژن ترقی هم محصول همین دوران است که نت ترانه دوم در شماره ۹۶ موزیک ایران مورخ اردیبهشت ۱۳۳۹ انتشار یافته است اما تصنیفی که در مدتی کوتاه پس از نخستین پخش با اقبالی حیرت‌آور روبه‌رو شد، «آخرین بوسه» یا همان «مرا ببوس» معروف بود؛ آهنگی از وفادار که حیدر رقابی (۱۳۱۰-۱۳۶۶) اندک‌زمانی پیش از مهاجرت اجباری‌اش به آمریکا شعری پرسوزوگداز برایش سرود تا خواننده‌ای به نام پروانه در فیلمی با بازی ژاله علو آن را بخواند. پروانه خواند و وفادار نپسندید و حدود یک سال بعد «مرا ببوس» از طریقی به دست حسن گلنراقی (۱۳۰۰-۱۳۷۲) افتاد که بازرگانی هنردوست و خواننده‌ای غیرحرفه‌ای بود. پخش این آهنگ در سال ۱۳۳۶ با صدای گلنراقی و ویولن پرویز یاحقی و پیانو حبیب‌الله شهردار چنان غوغایی در میان مردم به‌پا کرد که خواننده ناشناس آن را یک‌شبه به آوازه‌ای همه‌گیر رساند، هرچند خود وفادار این اجرا را هم هرگز تایید نکرد. از آن پس، گلنراقی دیگر هیچ‌گاه به گِرد خواندن نگشت اما بعدها کسانی دیگر «مرا ببوس» را بارها بازخوانی کردند. گفته می‌شود که زنده‌یاد ویگن (۱۳۰۷-۱۳۸۲) هم نخستین‌بار با بازخوانی این تصنیف به شهرت رسید. نت این ترانه در شماره ۶۱، خرداد ۱۳۳۶، مجله موزیک ایران منتشر شد.

وفادار از سال ۱۳۴۶ بیمار و خانه‌نشین شد و هشت‌سال پایان عمر را با درد جسمی و غم تنهایی سر کرد و سرانجام در نهم اسفند ۱۳۵۴ در گذشت و در بهشت زهرا مدفون شد. عجب آنکه برادر هنرمندش حمید هم، به گفته روانشاد نواب صفا، ۱۵سال بعد درست در نهم اسفند۱۳۶۹ از جهان رفت.

مجید وفادار را باید دست‌کم در دو زمینه نوازندگی و تصنیف‌سازی پیشگام و پیشکسوت سبکی دانست که الگوی کار گروهی از سرآمدان موسیقی رادیو شد. او از نخستین و معدود کسانی بود که در ویولن‌نوازی از مکتب صبا پیروی نکرد و با آنکه بر اساس برخی گفته‌ها در نواختنِ شیوه صبا مهارت داشت و حتی به قولی صبا هنگام سفری به خارج از کشور در سال‌های ۱۳۲۲-۱۳۲۱ او را به جای خود برای تکنوازی به رادیو معرفی کرد، آگاهانه از این شیوه دوری جست و به راه خود رفت. با آنکه هیچ اثر کارآمدی از نواخته‌های رضا محجوبی به جا نمانده است، احتمال می‌رود که وفادار متاثر از سال‌های شاگردی نزد این هنرمند، احیاگر شیوه او بوده باشد. وفادار در شیوه‌ای که به نام خودش معروف است، دو سیم اول ویولن را همچون سیم‌های تار به یکدیگر نزدیک و با یک اُکتاو فاصله هم‌کوک می‌کرد و همزمان روی هر دو سیم آرشه می‌کشید و انگشتان را روی پرده‌های مجاور هر دو سیم می‌گذاشت. به این‌ترتیب، صدایی همچون ارگ کلیسا از ویولن برمی‌خاست. بنا به نظر استاد همایون خرم، زنده‌نامان شاپور نیاکان و اسدالله ملک در کوک‌های ابداعی خود گوشه‌چشمی به این ابتکار وفادار داشتند. نام پرویز یاحقی را هم باید به اینها افزود که سال‌ها نوازنده ارکستر وفادار بود و متاثر از شیوه نوازندگی او. نمونه‌های اندکی که از تکنوازی وفادار در دسترس عموم است، بیشتر به همان شیوه ابداعی و نواختن قطعاتی به شکل رومانس است اما تکنوازی‌های قدیمی‌تر او نشان می‌دهد که در نواختن قالب‌های سنتی همچون چهارمضراب و رِنگ و به‌ویژه در جواب آواز، مهارتی کم‌نظیر داشته است. تاثیر نوازندگی وفادار روی ویولن‌نواز شهیری چون مهدی خالدی انکارناپذیر است؛ هنرمندی که خود الگوی صاحب‌نامانی چون حبیب‌الله بدیعی و پرویز یاحقی بود. در زمینه تصنیف و ترانه‌سازی به شیوه جدید هم حق تقدم با وفادار است. باید توجه داشت که او هنگامی ساختن تصنیف‌های تغزلی و مردمی را در تعامل با ترانه‌سازان آغاز کرد که هنوز نه برنامه گل‌ها وجود داشت و نه جریان منسجم ارتباط تنگاتنگ شاعر و آهنگساز. در واقع او با کوتاه کردن عمدی مقدمات‌سازی قطعات باکلام و پررنگ کردن نقش خواننده، به اشتیاق مردم برای شنیدن شعر و ترانه با صدای خوانندگان خوش‌صدا پاسخ داد و آنان را شیفته آثار خود کرد. همین ابتکار به ظاهر بی‌اهمیت بود که یک‌دهه بعد، بی‌آنکه کسی به پیشگامی وفادار در این راه توجه کند، مورد تقلید بسیاری از آهنگسازان و ترانه‌پردازان رادیو و برنامه گلها قرار گرفت و به خلق و اجرای آثاری دل‌انگیز انجامید که جامعه موسیقی ایران هنوز در حسرت تکرار و در جست‌وجوی راز ماندگاری آنهاست. با آنکه وفادار، جز در مواردی که یاد شد، هیچ‌گاه با برنامه گلها مستقیما همکاری نکرد، تاثیر شگرف او را بر هنرمندان این برنامه نمی‌توان انکار کرد. بی‌تردید تصنیف‌سازان بی‌بدیلی چون مهدی خالدی، علی تجویدی، عباس شاپوری، جواد لشگری و همایون خرم، باهوش‌تر از آن بوده‌اند که به ظرافت‌های ترکیب آهنگ و کلام در آثار هنرمند سَلَف‌شان مجید وفادار بی‌توجه باشند. به این سان، راهی که وفادار در دهه سوم قرن خورشیدی حاضر گشود، طی سه‌دهه پس از آن در آثار این هنرمندان تبلور و تکامل یافت. امروز اگر در آستانه نوروز نوازنده دوره‌گردی را می‌بینیم که در کوچه و خیابان ترانه «گل اومد بهار اومد» را می‌خواند، یا وقتی در جمع‌های دوستانه، ترانه‌های «مرا ببوس» و «عاشقم من» را یک‌صدا با هم می‌خوانیم، باید بدانیم که مجید وفادار به بخشی از خاطره قومی ما ایرانیان تبدیل شده است.

پی‌نوشت:

۱.عضو هیات علمی بنیاد دایره‌المعارف اسلامی Kavusi.V@Gmail.com

---

جدول ۱۶۵۹

افقی:

۱ - مامور اطفاییه - از معبدهای بزرگ ایران در همدان ۲ - شیر - آینده - دوران تحول اروپا ۳ - آزاد و رها - اجداد - عید ویتنام - دهن کجی ۴ - ییلاق تهران - متواضع ۵ - عدد بلبل - شبه جزیره اروپایی - خوشه پروین ۶ - دانه خوشبو - عدد یک رقمی - بزرگان، اشراف ۷ - متاع و کالا - اثر جان اشتاین‌بک ۸ - تذکره - پایداری - مجلس روسیه - دومین دورقمی ۹ - مورچه‌خوار آفریقایی - ظرفیت شیمیایی ۱۰ - شهری در خراسان - نرم - پرگویی ۱۱ - طلای عهد دیلمیان - شهر محل ترور کندی - اندیشه کردن ۱۲ - شهری در کرمانشاه - نوعی چراغ ۱۳ - نتی در موسیقی - برادر پدر - امتزاج آب با جسمی - معبود مشرک ۱۴ - قهرمان جنگل - دریای فرانسه - وسط، میان ۱۵ - سال اسب - صداقت عامیانه

عمودی:

۱ - کثیف - اثر یوجیل اونیل ۲ - نوعی بیماری - پارازیت - عشق بیگانه ۳ - مخلوط با ماسه است - فوق - چاقو - رودی در فرانسه ۴ - لوس - بسیار خدمت‌کننده - سربلندی ۵ - ممکن است - فربه - پرنده خوشبختی ۶ - پدر آذری - شهری درفرانسه - درون صدف - ساز شاکی ۷ - خوش عاقبت - شن بسیار ریز ۸ - بیماری سگی - پست فطرت ۹ - سدی در استان گلستان - مسوول کاروانسرا در قدیم ۱۰ - یکی از دو جنس - انتها - پهلوان جنگ تروا - نوعی ماشین ۱۱ - گیرنده امواج - سقف فقرا و گنبد نیلگون - شهری در سودان ۱۲ - وجود دارد - اژدها - قوم ساکن در اطراف قزوین ۱۳ - حرف انتخاب - سدی در استان اردبیل - مالیدن - کافی ۱۴ - نوعی خواهر و برادر - قدرت و توان - پروردگاری ۱۵ - کنایه از مردگان - آنچه از زمین بروید

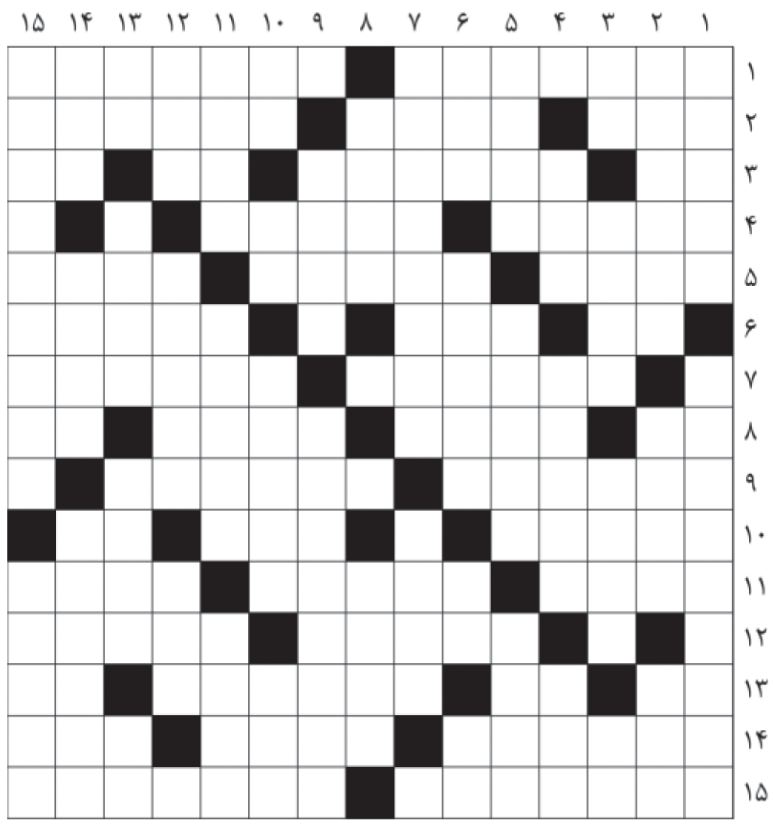

جدول ۱۶۵۸

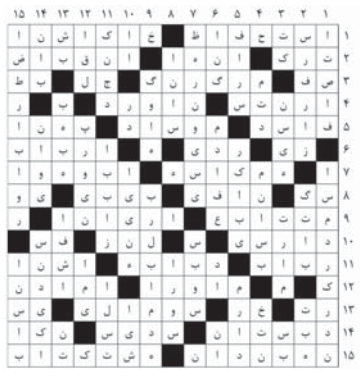

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو سخت ۳۱۱

۶			۴				۲	
	۷	۲	۹			۸	۴	
۹	۵				۲			
۷				۴	۱			
	۱		۵	۶		۳		
			۷			۵	۱	
		۶	۸		۳			
			۱	۹				۲
						۷	۸	۳

حل سودوکو سخت

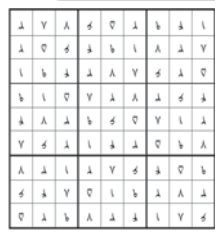

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

سودوکو ۶۶۲

			۷		۶		۲	۴
	۲	۶			۱	۷		
۷				۲	۵		۸	۱
			۲		۳	۸		۹
۳		۹			۸			
۲			۹	۴		۵		۳
۶	۸		۱			۹		۷
		۴			۲	۱		
۵	۱			۸			۶	

حل سودوکو ۶۶۱

۴	۳	۵	۶	۷	۲	۱	۹	۸
۶	۷	۱	۳	۸	۹	۵	۴	۲
۹	۸	۲	۵	۴	۱	۷	۶	۳
۳	۶	۹	۲	۵	۴	۸	۱	۷
۱	۴	۸	۷	۹	۳	۶	۲	۵
۲	۵	۷	۱	۶	۸	۹	۳	۴
۸	۱	۳	۹	۲	۵	۴	۷	۶
۷	۹	۴	۸	۳	۶	۲	۵	۱
۵	۲	۶	۴	۱	۷	۳	۸	۹